

รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

The Academic Management Model

for Educational Opportunity Expansion Schools

อุทัย ไทยกรรณ์^{1*} สุขแก้ว คำสอน² และเกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์³Uthai Thaigun^{1*}, Sukkaew Comesorn², and Kriangsak Suwannawaj³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) 3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 4) เพื่อประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบโดยจัดทำโครงการสอนวิชาชีวะในสถานศึกษาและประสานการจัดหลักสูตร จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Doctor of Philosophy Program in Research and Development in Education, Faculty of Education,
Pibulsongkram Rajabhat University

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

³ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก
Phitsanulok Provincial Education Office

* Corresponding author; email: uthai8579@gmail.com

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี 17 ภาระงาน

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย

- 1) โครงสร้างการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ องค์ประกอบของบุคลากรและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 2) ภาระงานวิชาการ แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน ได้แก่ ภาระงานหลัก ภาระงานสนับสนุน และภาระงานส่งเสริม
- 3) กระบวนการบริหารจัดการ และ 4) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ และการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับนักเรียน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. รูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และกระบวนการบริหารงานวิชาการมีประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร งานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1) to examine the academic management of educational opportunity expansion schools, 2) to establish and measure the quality of the academic management of educational opportunity expansion schools by connoisseurship, 3) to try out the academic management model for educational opportunity expansion schools, and 4) to evaluate the academic management model for educational opportunity expansion schools. The study had 4 steps: Step 1: Studying the state of the academic management; the samples were administrators and teachers in educational opportunity expansion schools using the questionnaire and interview. The data were analyzed using by Confirmatory Factor Analysis : CFA, mean and standard deviation. Step 2 Drafting model and examining the drafting of the academic management of educational opportunity expansion schools by connoisseurship. Step 3 Try out model. Step 4 Evaluate performance of model by using satisfaction survey. The data were analyzed by using mean and standard deviation.

The results of the study were as follows:

1. There were 17 elements for the academic management of educational opportunity expansion schools according to the administrators and teachers who teach those schools.

2. The academic management models of educational opportunity expansion schools were as follows: 1) The Academic management structures were the elements and responsibility of personnel. 2) The academic burden divided into 3 workgroups were as follows: main tasks, supporting tasks and promoting tasks. 3) Management process. 4) Success factors by means of using teaching methodology that emphasizes developing vocational skill for students.

3. Teachers and educational personnel were satisfied with academic performance in terms of the academic management model for educational opportunity expansion schools at the highest level, and secondary students in grade 7-9 were overall satisfied with the academic works from the academic management model for educational opportunity expansion schools at the highest level.

4. The evaluation results were at the highest level of the academic management model for educational opportunity expansion schools on Accuracy, Propriety, Feasibility and Utility. And the academic management were useful to apply for academic management approach for educational opportunity expansion schools at the highest level.

Keywords: Management Model, The Academic, Educational Opportunity Expansion Schools

บทนำ

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักและเป็นงานสำคัญมากที่สุดสำหรับการบริหารงานโรงเรียน เนื่องจากงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียนและเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนอยู่ที่งานวิชาการ ส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนด กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้ แบ่งการบริหารงานวิชาการออกเป็น 17 เรื่อง ได้แก่ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและ ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

และมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 12)

จากสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่พบ มีทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผลการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ซึ่งการที่คุณภาพการเรียนของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด อาจเกิดจากสภาพความพร้อมของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู หรือเกิดจากการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เพราะผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนดูได้จากคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่องการติดตามผลการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายพื้นฟูรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) พบว่า การบริหารงานวิชาการและด้านคุณภาพผู้เรียน มีความเหมาะสมในระดับปรับปรุงถึงระดับน้อย และจากการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนดีประจำตำบลซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 6,534 โรงเรียน พบว่าในปีการศึกษา 2557, 2558, และ 2559 ผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกวิชา (ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบลโรงเรียนท่ามาหากินสมัยใหม่ เพื่อสร้างคน สร้างงาน สร้างชาติ, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
4. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา ได้แก่ สภาพการปฏิบัติ และการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. **ด้านตัวแปร** ได้แก่ สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ครอบคลุมภาระงานที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ตามกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 จำนวน 17 ภาระงาน

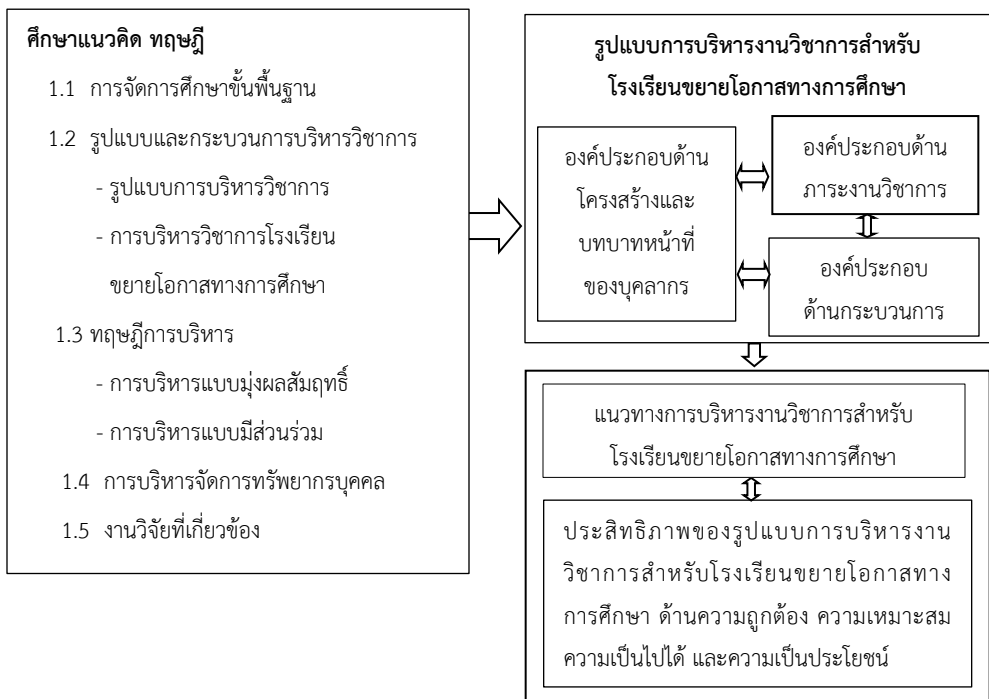
3. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

3.1 **ประชากร** ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 117,461 คน

3.2 **กลุ่มตัวอย่าง** ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 504 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 47) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิดของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทฤษฎีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และการบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโดยสอบถามผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 72 โรงเรียน แล้วเลือกแบบเจาะจงโรงเรียนละ 7 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอน 6 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 504 คน โดยการสอบถามสภาพการปฏิบัติ การบริหารจัดการงานวิชาการ และการสัมมนาผู้อำนวยการบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามขอบข่ายภาระงานที่กำหนด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูวิชาการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 10 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

นำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำมาจัดทำร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร 2) ภาระงานวิชาการ 3) กระบวนการบริหารจัดการ 4) ปัจจัยความสำเร็จ และดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามขอบข่ายภารกิจที่ผ่านการสังเคราะห์ โดยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างงานอาชีพให้กับนักเรียน เนื่องจากการจัดการศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นจุดสูงสุดของการศึกษาภาคบังคับ การจัดการเรียนการสอนจึงไม่ควรมุ่งที่ผลการสอบ O-net หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักเพียงด้านเดียว จึงได้ทำการศึกษาโดยจัดทำโครงการพัฒนาการจัดการสอนวิชาชีพในสถานศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) รวมทั้งได้จัดทำคู่มือสำหรับใช้ในการบริหารงานวิชาการ ไปทดลองใช้กับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดยาง (มีมานะวิทยา) อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ด้วยการจัดหลักสูตรอาชีพระยะสั้นตามแนวการจัดการสอนวิชาชีพในสถานศึกษาที่ทดลองใช้ และเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองด้วยการสังเกต การตรวจสอบเอกสาร ทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และประเมินความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการ

ตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยการสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 7 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 74 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ดำเนินการประเมินและตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบและแนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 12 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ให้ผลการประเมินประสิทธิภาพที่มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไม่เกิน 1.00 แสดงว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.1 ผลการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีภาระงานที่สำคัญ 17 ภาระงาน 110 ตัวชี้วัด

1.2 สภาพการปฏิบัติและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สภาพการปฏิบัติและการบริหารงานวิชาการตามกรอบภาระงาน 17 งาน ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.08 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54

1.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีดังนี้

1) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีบุคลากรที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย บุคลากรภายใน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการหรือครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ และครูที่รับผิดชอบงานวิชาการตามกรอบภาระงาน 17 งาน จัดให้รับผิดชอบตามลักษณะงาน 3 กลุ่มงาน ได้แก่ ภาระงานหลัก ภาระงานสนับสนุน และภาระงานส่งเสริม และบุคลากรภายนอก ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้เสีย

2) บทบาทและความรับผิดชอบของบุคลากรในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียน ประกอบด้วย (2.1) บทบาทของบุคลากรภายใน คือ การขับเคลื่อนการดำเนินงาน การนิเทศติดตาม และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (2.2) บทบาทของบุคลากรภายนอก คือ การให้การสนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ ในการบริหารงานวิชาการ ส่วนหน่วยงานกำกับ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะให้ข้อเสนอแนะและนโยบายในการดำเนินการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา

3) การจำแนกบทบาทหน้าที่ของบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียนที่มีส่วนร่วมบริหารจัดการงานวิชาการเป็นบทบาทของบุคลากรภายในทั้ง 17 ภาระงาน ที่ต้องปฏิบัติและดำเนินการบริหารจัดการ ส่วนบุคลากรภายนอกมีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ และให้ความคิดเห็นบางเรื่องเท่านั้น ส่วนวิธีการปฏิบัติและการบริหารจัดการก็แตกต่างกันไปตามลักษณะของภาระงาน

4) วิธีการและขั้นตอนของการบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ประสบความสำเร็จ และมีคุณภาพ ควรใช้หลักการบริหารโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน ในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการจัดกิจกรรม และการพัฒนาผู้เรียนให้ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

5) สิ่งที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารจัดการงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารโรงเรียน (2) ครูผู้สอน และ (3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. การสร้างและหาคุณภาพรูปแบบ

2.1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) โครงสร้างบุคลากร ได้แก่ องค์ประกอบบุคลากร และบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ 2) ภาระงานวิชาการ 3) กระบวนการบริหารจัดการ 4) ปัจจัยความสำเร็จ

2.2 การตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการใช้ และได้เสนอแนะให้โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะวิชาชีพ การสร้างงานสร้างอาชีพ ให้กับนักเรียน ตามองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

1) โครงสร้างของบุคลากร ได้แก่ 1.1) ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานวิชาการ มีหน้าที่ ออกแบบการนำรูปแบบไปใช้ รวมถึงการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่บุคลากร ในการดำเนินงาน ให้การสนับสนุน และนิเทศติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน 1.2) ครูวิชาการ มีหน้าที่ ร่วมดำเนินการตามรูปแบบ รวมถึงรับการนิเทศติดตามและร่วมประเมินผล สรุปรายงานผลการใช้รูปแบบ 1.3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน มีหน้าที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการศึกษาของโรงเรียน และร่วมกิจกรรมต่างของโรงเรียน

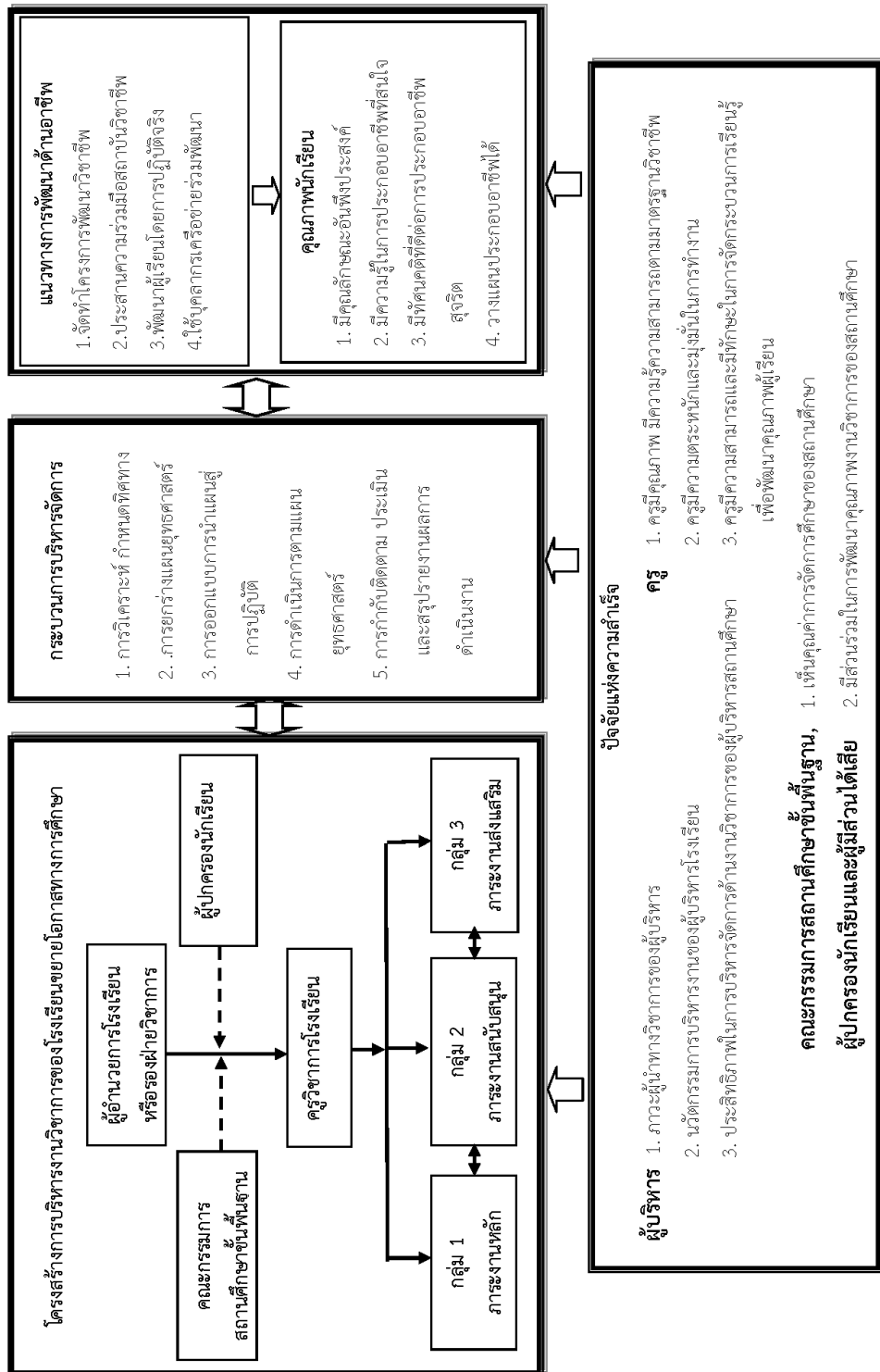
2) ภาระงานวิชาการ ประกอบด้วย 17 ภาระงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน ได้แก่ 2.1) กลุ่มภาระงานหลัก ประกอบด้วย (1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น (2) การวางแผนงานด้านวิชาการ (3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2.2) กลุ่มภาระงานสนับสนุน ประกอบด้วย (1) การพัฒนาหรือส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ (2) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ (3) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (4) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (5) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา (6) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2.3) กลุ่มภาระงานส่งเสริม

ประกอบด้วย (1) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (2) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา (3) การนิเทศการศึกษา (4) การแนะแนว (5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา (6) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

3) กระบวนการบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ กำหนดทิศทาง 2) การยกร่างแผนยุทธศาสตร์ 3) การออกแบบการนำแผนสู่การปฏิบัติ 4) การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ 5) การกำกับ ติดตาม ประเมิน และสรุปรายงานผลการดำเนินงาน

4) ปัจจัยความสำเร็จ มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ นวัตกรรม การบริหาร และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านงานวิชาการ 2) ด้านครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ประกอบด้วย ความมุ่งมั่น ความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียน 3) ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน คือ ความเชื่อมั่น ศรัทธา เห็นคุณค่า การจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ภาพ 2 แสดงรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามรูปแบบ มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับนักเรียน โดยจัดทำโครงการพัฒนาการจัดการสอนวิชาชีพ ในสถานศึกษาที่โรงเรียนวัดยาง (มีมานะวิทยา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และทำการศึกษาโดยการสังเกต การตรวจสอบเอกสาร การสอบถามความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบความพึงพอใจของผู้ร่วมวิจัยในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 7 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำนวน 74 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

3.1 ผลการศึกษาโดยการสังเกตและการตรวจสอบเอกสารการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มีทักษะและสมรรถนะวิชาชีพที่พึงประสงค์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือใช้เป็นแนวทางในการเลือกอาชีพที่ถนัด สนใจ และใช้ประกอบอาชีพได้

3.2 ผลการศึกษาโดยการประเมินความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการ ตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.12 ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.25 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31

4. การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ

รายการประเมิน	ความถูกต้อง		ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. ด้านโครงสร้างของบุคลากรตามรูปแบบ	4.69	0.40	4.76	0.34	4.68	0.44	4.85	0.23
2. ด้านภาระงานวิชาการตามรูปแบบ	4.72	0.42	4.72	0.37	4.72	0.46	4.86	0.33
3. ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ	4.73	0.38	4.71	0.39	4.75	0.40	4.88	0.24
4. ด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จ	4.75	0.32	4.75	0.32	4.75	0.32	4.83	0.30
เฉลี่ยรวม	4.72	0.36	4.73	0.33	4.72	0.37	4.85	0.25

ประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีความถูกต้อง

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และจากการสอบถามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า มีภาระงานจำนวน 17 ภาระงาน 110 ตัวชี้วัด และมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการหรือครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ ครูที่ปฏิบัติการสอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน เมื่อนำข้อมูลที่ได้ไปทำการสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบตามขั้นตอนของการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 โครงสร้างของบุคลากร โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย บุคลากรภายในและบุคลากรภายนอก บุคลากรภายใน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานวิชาการ มีหน้าที่ในการเป็นผู้ออกแบบ นำรูปแบบไปใช้ รวมถึงการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่บุคลากรในการดำเนินงาน ให้การสนับสนุน และนิเทศติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ด้านครูวิชาการและครูที่ปฏิบัติการสอน มีหน้าที่ ร่วมดำเนินการตามรูปแบบตามที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการรับการนิเทศติดตาม ติดตาม ประเมินผลและร่วมสรุปรายงานผลการใช้รูปแบบ ส่วนบุคลากรภายนอก ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีหน้าที่ ร่วมตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ร่วมให้การสนับสนุน การติดตามการดำเนินงาน ประเมินผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550: 100-104) ได้นำเสนอว่า ทีมงานฝ่ายวิชาการ คือ กลุ่มคนที่ทำงานวิชาการร่วมกันเป็นกลุ่ม เรียนรู้กัน และยอมรับกัน โดยการแต่งตั้งตามความสมัครใจ และความเหมาะสมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานด้านวัดผลและประเมินผล โดยมีหน้าที่ในการวางแผนการดำเนินงานวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของหลักสูตรและแนวการจัดส่วน การเรียนรู้และกิจกรรมหลักสูตรผู้เรียนของสถานศึกษา รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550: 34) ได้เสนอว่า ในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ รู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและ

มีประสิทธิภาพเพื่อให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานที่ชัดเจน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา

1.2 ภาระงานวิชาการ กำหนดแบ่งภาระงานวิชาการ จำนวน 17 ภาระงาน ออกเป็น 3 กลุ่มงาน มีส่วนช่วยให้การพัฒนาและการบริหารงานวิชาการมีความคล่องตัวมากขึ้น เนื่องจากขอบข่ายการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้วเพียงแต่ขาดการจัดระบบการบริหารงานและจัดกลุ่มงานที่มีลักษณะเดียวกันเท่านั้น เมื่อมีการจัดระบบและใช้กระบวนการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงทำให้บุคลากรที่รับผิดชอบสามารถดำเนินงานและติดตามงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องและครอบคลุมผลการศึกษาคัมภีร์ สุตแท้ (2553: 137-131) ที่บอกว่าขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสาระท้องถิ่น การวางแผนด้านวิชาการ การเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษารวมถึงความสอดคล้องและครอบคลุมกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 3-4) กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ แผนปฏิบัติงานวิชาการ โครงการสอน และบันทึกการสอน การจัดทำดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดทำรายงาน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน และการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดทำห้องสมุด การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล

1.3 กระบวนการบริหารจัดการ จากการศึกษาแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์รวมถึงทฤษฎีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า กระบวนการบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์ กำหนดทิศทาง 2) การยกร่างแผนยุทธศาสตร์ 3) การออกแบบการนำแผนสู่การปฏิบัติ 4) การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ และ 5) การกำกับ ติดตาม ประเมิน และสรุปรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องและครอบคลุมกับ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550: 31) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนด้านวิชาการ การดำเนินการตามแผน การประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับผลการศึกษาคัมภีร์ สุตแท้ (2553: 132) ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การระบุเป้าหมาย การจัดทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ การส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ การตรวจสอบและประเมินผล

1.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ สิ่งที่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งต่อการบรรลุความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 3) ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของทรงยศ แก้วมงคล (2555: 152) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยระดับนักเรียน ระดับครู และระดับผู้บริหาร โดยมีตัวแปรย่อยที่สามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารวิชาการได้ดีที่สุด คือ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน รองลงมาได้แก่ พฤติกรรมการบริหารด้านการตัดสินใจ พฤติกรรมการบริหารด้านภาวะผู้นำ และพฤติกรรมการบริหารด้านการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเรียงตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ มนูญ เชื้อชาติ (2554: 148) ที่บอกว่าปัจจัยทุกระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ พฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อนและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ปัจจัยด้านห้องเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู และปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียนและพฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ

2. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยการจัดทำโครงการสอนวิชาชีพในสถานศึกษาและประสานการจัดหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับวิทยาลัยสารพัดช่างพิษณุโลก พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดทักษะและมีสมรรถนะทางวิชาชีพที่พึงประสงค์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือใช้เป็นแนวทางในการเลือกอาชีพที่ตนเองถนัด สนใจ และประกอบอาชีพได้ โดยนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้และพัฒนาทักษะวิชาชีพจะมีความสามารถและสมรรถนะวิชาชีพ ด้านต่าง ๆ ตามลักษณะของงานอาชีพที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะงานอาชีพ ด้านการประเมินความพึงพอใจต่อการศึกษารูปแบบโดยการจัดทำโครงการสอนวิชาชีพในสถานศึกษา พบว่า ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มีทักษะและมีสมรรถนะทางวิชาชีพที่พึงประสงค์ สามารถใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือใช้เป็นแนวทางในการเลือกอาชีพที่ตนเองถนัด สนใจ และประกอบอาชีพได้ ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการตามรูปแบบในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดสอนวิชาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนางานวิชาการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการที่เป้าหมายของการจัดการศึกษาไม่ใช่เรียนเพื่อรู้วิชาอีกต่อไป แต่ต้องส่งเสริมให้มีอาชีพ มีงานทำและเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาชีพได้ตามความสนใจ ความต้องการและตามความถนัดของตนเอง และมีวิชาชีพติดตัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุโกโชค ปิยะสันต์ (2558) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร บทเรียนจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพที่สำคัญคือ ปัจจัยด้านศักยภาพของพื้นที่ คือ การจัดการ

ศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงต้นทุนด้านศักยภาพของชุมชนทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และศักยภาพด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อใช้เป็นตัวกำหนด เนื้อหาและสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนทั้งด้านองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนที่มีความแตกต่างตามบริบทของพื้นที่

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่สร้างขึ้นมานั้น ได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญซึ่งล้วนเป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงสามารถให้เสนอแนะที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีความสมบูรณ์และครอบคลุมการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิภา ทองหง่า (2554: 290) ที่กล่าวว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การแนะแนวการศึกษา 5) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 6) สื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้องและใช้ประโยชน์ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน และการส่งเสริมงานอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาก็เป็นนโยบายในการจัดการศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2. สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดกิจกรรมทางด้านวิชาการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งศักยภาพทางด้านทักษะอาชีพ

3. การวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มุ่งเน้นที่การจัดการศึกษาพัฒนาวิชาชีพ เพื่อสนองต่อการมีงานทำของนักเรียน โดยมีสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่เป็นเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น โรงเรียนที่จะนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานี้ไปใช้ จึงควรมีสภาพและบริบทใกล้เคียงกับสถานศึกษาที่ทดลองใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หรือ อาจมีการศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการบริหารจัดการงานวิชาการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานี้
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการเรียนวิชาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ทรงยศ แก้วมงคล. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, พิษณุโลก.
- มนูญ เชื้อชาติ. (2554). *ปัจจัยทุกระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิภา ทองหง่า. (2554). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ศุภโชค ปิยะสันต์. (2558). *รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารบทเรียนจากโรงเรียนที่มีวิถีปฏิบัติที่ดี*. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 9(2), 175-189.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *เอกสารประชาสัมพันธ์เพื่อการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *คู่มือปฏิบัติงานด้านการบริหารทั่วไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบล
สู่โรงเรียนท่ามาหากินสมัยใหม่ เพื่อสร้างคน สร้างงาน สร้างชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.